

Brief aan een zuster

door: Jeffrey Brett

Notities bij de tweede brief van Johannes

De oudste aan de uitverkoren vrouwe

De tweede brief van Johannes is geadresseerd aan de 'uitverkoren vrouwe', maar geeft geen nadere informatie over haar. Sommigen maken van het Griekse woord voor 'vrouwe' een eigenaam en lezen dan: 'De oudste aan de uitverkoren Kuria' (vs. 1; vgl. vs. 5). Hoe dit ook mag zijn, dit is de enige brief in het Nieuwe Testament die gericht is aan een vrouw. Daardoor krijgt dit schrijven een bijzondere waarde, zoals wij zullen zien. Deze zuster wordt gewaarschuwd om personen die de ware leer van Christus niet brengen, niet in huis te ontvangen en hen niet te groeten (vs. 10-11).

De naam van de auteur wordt evenmin vermeld, maar dit geldt ook voor de eerste en de derde brief van Johannes. Eigenlijk bestaat er geen twijfel over dat de apostel Johannes de schrijver van deze brieven is. De stijl komt overeen met die van het evangelie naar Johannes, dat al heel vroeg is toegeschreven aan de geliefde discipel. Het is wel bijzonder dat Johannes zijn naam niet noemt in zijn geschriften, met uitzondering van het laatste bijbelboek, waar hij zichzelf een 'slaaf' noemt van Jezus Christus (Openb. 1:1). De apostel treedt zelf als het ware terug, want de heerlijkheid van de Heer Jezus Zélf is het grote onderwerp van zijn evangelie en van zijn brieven. Daarom valt alle aandacht op de Zoon van God, in Wie God Zichzelf heeft geopenbaard, 'de Zoon van de Vader' (vs. 3).

In feite is dit een mooi voorbeeld voor ieder die de Heer Jezus wil dienen en graag tot zegen wil zijn voor anderen. Wij moeten onszélf uit het oog verliezen als wij spreken of schrijven over Zijn unieke Persoon. Het moet de dienstknecht om de eer van de *Meester* gaan, ook al moet hij zichzelf dan verloochenen. Johannes was gelukkig met het feit dat hij over zichzelf kon spreken als de discipel die door Jezus geliefd werd (Joh. 13:23; 19:26; 20:2; 21:7,20). Daarmee wilde hij niet de suggestie wekken dat de Heer hem méér liefhad dan de overige discipelen, maar dat hij diep onder de indruk was van de liefde van Christus voor hem persoonlijk.

De tweede brief van Johannes ademt dezelfde geest als 1 Johannes: hij spreekt eveneens over waarheid en liefde. Misschien was het een soort aanhangsel bij de

eerste brief. Johannes richt zich als *oudste* tot een vrouw en haar kinderen, en hij geeft aanwijzingen die wij elders niet vinden in de Schrift. Het is bijzonder dat de Geest van God een zuster op deze wijze aanspreekt, zeker als wij in aanmerking nemen dat men in oosterse landen vaak neerkeek op vrouwen. Het christendom geeft de vrouw de plaats en de waardigheid die haar toekomt naar Gods gedachten, en zij dient dan ook net zo goed op te komen voor de waarheid als dat verwacht mag worden van een broeder! Als een zuster dus wordt aangesproken op haar verantwoordelijkheid om de leer van Christus te handhaven, is het geen goed excuus om te zeggen: 'Ik ben maar een vrouw'. Het is van wezenlijk belang voor ons allen om verleiders af te wijzen.

In waarheid liefhebben

De eerste twee verzen leggen veel nadruk op de *waarheid*: 'De oudste aan de uitverkoren vrouwe en aan haar kinderen, die ik in waarheid liefheb, en niet alleen ik, maar ook allen die de waarheid kennen, ter wille van de waarheid die in ons blijft en met ons zal zijn tot in eeuwigheid' (2 Joh.:1-2). De brief begint met de onderlinge relaties en betrekkingen die wij als christenen hebben. Het is noodzakelijk dat die gebaseerd zijn op de kennis van de waarheid en het stempel daarvan dragen. Om het christelijk geloof te kunnen verdedigen en dwaalleraars de deur te kunnen wijzen, moeten wij de waarheid eerst kennen en genieten.

Aan het slot van de eerste brief zegt Johannes dat wij de Waarachtige kennen en in de Waarachtige zijn (1 Joh. 5:20). Wij kennen de ware God doordat wij uit Hem geboren zijn. Wat de nieuwe natuur doet, is in overeenstemming met de waarheid. Ons hele leven, onze woorden, gedachten en daden moeten onder het beslag komen van de waarheid die in ons blijft. Wij moeten ook in waarheid liefhebben: de relaties in onze gezinnen en met de mensen om ons heen moeten gebaseerd zijn op de waarheid van God. Liefde is méér dan sentiment. Als wij iemand liefhebben in de waarheid, dan is het ons verlangen dat hij of zij zal delen in de *kennis* van de waarheid en de zegen

daarvan zal ondervinden. Het hanteren van deze maatstaf heeft grote gevolgen voor onze omgang met anderen. Wij zullen dan proberen hen tot de Heer Jezus te leiden.

De liefde van Johannes voor de uitverkoren vrouw en haar kinderen vond haar *oorsprong* in de waarheid van God, maar ze kwam ook daadwerkelijk tot uitdrukking 'terwille van de waarheid die in ons blijft'. Er is veel schijn, veel dwaling in de wereld. Onze liefde moet oprecht en onpartijdig zijn, maar ook afwijzend ten opzichte van kwaad, want waarheid en leugen kunnen nooit samengaan. Als discipelen van een verworpen Heer moeten wij soms lijden terwille van de waarheid. Het trouw blijven aan de waarheid kan offers met zich meebrengen, zelfs vervolging.

De waarheid die in ons blijft en met ons zal zijn

De waarheid blijft in ons dóór de Geest, die in ons woont. De Heilige Geest wordt niet apart genoemd in deze brief, maar wij weten dat Hij 'de Geest van de waarheid' is (Joh. 16:13). De Geest is het die getuigt, zegt de apostel, omdat 'de Geest de waarheid is' (1 Joh. 5:6). Het is dus te danken aan de werking van de Geest dat de waarheid in ons blijft of woont (2 Joh.:2a). De Geest spreekt niet vanuit Zichzelf, maar tracht altijd de Heer Jezus te verheerlijken. De waarheid van Gods Woord wordt een *innerlijke* realiteit door de Geest, die het Woord toepast op hart en geweten.

Het is een groot voorrecht en het dient ook tot onze bewaring, dat wij mogen weten dat de Heilige Geest in ons woont. De Geest van de waarheid blijft in ons en Hij is met ons tot in eeuwigheid (Joh. 14:16-17). Het is dus geen zaak van ons eigen intellect, maar van geestelijke intuïtie om bewaard te blijven voor afwijkingen. De Heilige Geest stelt ons de waarheid voor ogen en leidt ons in het rechte spoor. Het is helaas zo dat dwaalleer veelal gebracht wordt door *natuurlijke* mensen, die de Geest niet hebben. Maar de zalving van de Geest leert ons over alle dingen en helpt ons om trouw te zijn aan de Christus der Schriften. Zelfs al weten wij niet altijd exact een Schriftplaats te noemen, toch voelen wij wel aan of een bepaalde leer uit God is. Dat is het werk van de Heilige Geest in ons hart en leven.

Johannes zegt ook dat de waarheid 'met ons zal zijn tot in eeuwigheid' (2 Joh.:2b). Wij hebben al gedacht aan de blijvende tegenwoordigheid van de Heilige Geest. Hij zal ons niet verlaten, maar voor altijd met ons zijn. Dat geldt ook voor de Heer Zelf, want naar Zijn belofte is Hij met ons alle dagen tot aan de voleinding van de eeuw (Matt. 28:20). Hij is de waarheid in eigen Persoon. De waarheid in haar *objectieve* karakter vinden wij in Hem en in 'het woord van Christus' (Kol. 3:16). Hij is immers de weg, de waarheid, en het leven (Joh. 14:6). Toen de Heer Jezus in de wereld kwam, kreeg de genade en de waarheid op een unieke manier

in Hem gestalte (Joh. 1:17). De hele goddelijke waarheid werd in Hem geopenbaard en het licht ervan viel op iedereen die met Hem in aanraking kwam. Het toonde niet alleen hoe zondig de mens was, maar ook hoe groot de genade en de waarheid is die door Hem geworden is. Als degenen die in Hem geloven zijn wij voor altijd met Hem verbonden, en daarom zal de waarheid die in Hem is ook *met* ons zijn tot in eeuwigheid.

Omdat de Heer Jezus Zélf de waarheid is, is Zijn Persoon de toetssteen voor alle dingen. Naarmate wij Hem en Zijn Woord beter leren kennen, zullen wij ook beter in staat zijn dwalingen te onderkennen. En al de dwaalleer die door Satan in de wereld is gebracht, heeft direct of indirect te maken met de Persoon van de Heer. Zijn heerlijkheid is altijd in het geding, een heerlijkheid die in vers 3 als volgt wordt omschreven in de zegenwens van de apostel: '(...) genade, barmhartigheid, vrede zal met ons zijn van God de Vader en van de Heer Jezus Christus, de Zoon van de Vader, in waarheid en liefde'. Alleen hier in de Schrift wordt de uitdrukking gebruikt: 'de Zoon van de Vader'. Hij is niet slechts Heer en Christus, maar Hij is de eeuwige Zoon van de eeuwige Vader. Dat is Zijn unieke heerlijkheid.

Wandelen in de waarheid

In vers 4 lezen wij dat de apostel zich zeer heeft verblijd dat hij sommigen van de kinderen van de uitverkoren vrouw heeft gevonden 'die in [de] waarheid wandelen', vooral omdat dit ook het gebod *van de Vader* is. Zij hadden niet slechts beleden de waarheid te kennen, of eraan vast te houden, maar zij *wandelden* erin. Dat is het grote doel van het evangelie: mensen niet alleen te redden voor de eeuwigheid, maar de waarheid ook tot leidmotief te maken voor hun levenswandel! Wat een blijdschap is het onze kinderen te zien wandelen in de waarheid! Maar velen van ons moeten bedroefd instemmen met de woorden van David: 'Hoewel mijn huis also niet is bij God' (2 Sam. 23:5 SV).

Nu komt Johannes tot het onderwerp dat blijkbaar aanleiding had gegeven tot het schrijven van deze brief. Sommigen hadden de waarheid losgelaten. Dwaalleer had ingang gevonden, met name verkeerde leer ten aanzien van de Persoon van Christus. Om weerstand hieraan te kunnen bieden, is het nodig te blijven in dat wat van het begin af is. Zodra het licht van de waarheid van God in deze wereld had geschinen en ons bekend had gemaakt met de liefde van God, moest die noodzakelijkerwijs het kenmerk zijn van allen die haar in het geloof hadden omhelsd. Vers 5 zegt: 'En nu vraag ik u, vrouwe, niet alsof ik u een nieuw gebod schreef, maar dat wat wij van het begin af hebben gehad: dat wij elkaar zouden liefhebben'. De liefde staat echter onder de regie van de *waarheid*, zoals vers 6 zegt: 'En dit is de liefde, dat wij naar Zijn geboden

wandelen. Dit is het gebod, zoals u van het begin af hebt gehoord dat u daarin zou wandelen'. Het is niet voldoende om kennis van de waarheid te bezitten, ze moet ons ook vormen en haar stempel op ons drukken. De apostel was blij dat de kinderen van de uitverkoren vrouwe de waarheid niet alleen kenden, maar dat zij ook in de waarheid wandelden. De waarheid *beheerste* hun leven. Alleen *zó* is het mogelijk om de Heer te behagen en voor misleiding bewaard te blijven.

Het gevaar van verleiders

Het gevaar dat dreigde was dat sommigen onder mooie voorwendselen werden misleid om ideeën te volgen die in tegenspraak waren met dat wat van het begin af is. Vers 7 waarschuwt: 'Want er zijn vele verleiders uitgegaan in de wereld, die niet Jezus Christus als in het vlees gekomen belijden. Dit is de verleider en de antichrist'. De apostel had al eerder over deze mensen gesproken (1 Joh. 2:18-27; 4:1-6). Hij zegt ook van hen: 'Zij zijn van ons uitgegaan, maar zij waren niet van ons' (1 Joh. 2:19). Deze antichristelijke leraars hadden geen band meer met de apostelen en met Gods kinderen. Zij trokken rond als predikers van een 'groter licht' dan dat van het evangelie. Onder invloed van duistere machten werden zij verkondigers van een mengeling van heidense filosofie en christelijk gedachtegoed. Zij spraken weliswaar over een Christus, maar het was niet de Christus der *Schriften*. Zij loochenden zowel Zijn godheid als Zijn mensheid. Het feit dat de Heer 'in het vlees' gekomen is, bewijst dat Hij waarachtig *Mens* is. Het feit dat Hij existeerde en in staat was op die manier te komen, toont dat Hij *méer* is, waarachtig *God*. Helaas zijn er ook vandaag de dag velen die soortgelijke dingen beweren. Wij moeten hiervoor op onze hoede zijn, want de fundamenten van het christendom staan op het spel. Ieder die de godheid en de mensheid van Christus loochent, kan geen waar christen zijn.

Er wordt nog meer over deze valse leraars gezegd in vers 9: 'Ieder die verder gaat en niet blijft in de leer van Christus, die heeft God niet. Wie in de leer blijft, die heeft zowel de Vader als de Zoon'. Zij beschouwen het christendom als een soort wetenschapsleer, die steeds verder ontwikkeld moet worden. De canon van de Schrift is dan niet afgesloten, maar moet telkens opnieuw worden herzien. Zo'n modernisering kan diverse vormen aannemen, maar het gaat slechts om woorden en gedachten van mensen. Het geïnspireerde Woord wordt opzijgeschoven. Maar het denkbeeld van vooruitgang, van 'verder gaan', is verwerpelijk wanneer het gaat om de leer van Christus. Het is een gevaarlijke dwaling, die van het christendom een godsdienst maakt die is aangepast van de eisen van de mens. Wat goed is in Gods ogen wordt geweerd. Wij moeten echter blijven in dat wat wij van het begin af hebben gehoord. De waarheid kent geen wijziging! De waarschuwing in dit vers is heel ernstig. De uitdrukking 'die heeft God niet', houdt in dat zo

iemand geen christen is. Het gaat er niet om of hij zich in bepaalde opzichten vergist; hij heeft geen enkele verbinding met God. Iedere ware gelovige is verzegeld met de Heilige Geest, en kent God. Iemand die God niet heeft, kent noch de Vader noch de Zoon. Het is onmogelijk de een te hebben zonder de ander. Wie in de leer blijft, d.i. de waarheid van God, heeft zowel de Vader als de Zoon.

Om gehoorzaam te zijn aan het gebod, 'zoals u van het begin af hebt gehoord dat u daarin zou wandelen' (vs. 6), moet alles wat in strijd is met de waarheid aangaande de Persoon van Christus met beslistheid worden afgewezen. Vers 10 maakt dit duidelijk: 'Als iemand tot u komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in huis en begroet hem niet'. Dat lijkt nogal een hard voorschrift voor een zuster, maar het afwijzen van kwaad en van dwaalleer is niet onvereenigbaar met de liefde van God. De liefde komt daardoor juist tot uitdrukking! Het feit dat de apostel haar persoonlijk opdraagt *zó* te handelen, laat zien dat elke afzonderlijke gelovige die verantwoordelijkheid heeft. Wij moeten niet beoordelen om wat voor iemand het gaat, maar of hij *de leer van Christus* brengt. Wij moeten beoordelen wat hij verkondigt. Misschien weet hij allerlei bijzonderheden over de leer van de bedelingen en de profetieën, maar het criterium is of hij de waarheid aangaande de Persoon van de Heer Jezus brengt.

De Schrift veronderstelt dat iedere gelovige, jong of oud, in staat is dit te onderkennen en in overeenstemming hiermee te handelen. Iemand die aan de deur komt en een valse Christus predikt, moet worden geweigerd. Die afwijzing van valse leraars en hun leringen draagt een absoluut karakter. Wij kunnen zo iemand zelfs niet *begroeten*, want dat betekent dat wij gemeenschap hebben met zijn boze werken (vs. 11). Het heeft dus geen zin in discussie met zulke mensen te gaan. Hun leer tast de hoeksteen van het christendom aan. Maar de leer van Christus is de toetssteen voor alles, dat bepaalt zowel onze toestand als onze toekomst. Als men hierin dwaalt, dwaalt men in alles. De visie op Zijn Persoon is het fundament van ons allerheiligst geloof en als men dat aantast, valt alles in duigen. Daarom moeten wij deze leer tot elke prijs vasthouden.

Een komend bezoek

Vers 12 suggereert dat de apostel uitzag naar het ogenblik dat hij deze vrouwe en haar gezin weer zou ontmoeten: 'Hoewel ik u veel te schrijven heb, wilde ik het niet doen met papier en inkt, maar ik hoop tot u te komen en van mond tot mond te spreken, opdat onze blijdschap volkomen zal zijn'. Er waren veel onderwerpen waarover hij van gedachten wilde wisselen, maar hij wilde dit doen bij zijn komende bezoek. Kennelijk had hij de overtuiging dat de dingen die hij in deze korte brief heeft aangeroerd *niet* tot die tijd konden wachten.

Tot slot zien wij in deze brief welke dienst een *oudste* behoort te verrichten. Johannes noemt zijn naam niet, maar hij begint de brief met de woorden: ‘De oudste aan de uitverkoren vrouwe (...)’. Oudsten hebben de taak om toezicht te houden. Zij moeten leiding geven en praktische aanwijzingen aan degenen die minder onderlegd zijn in de wegen van de Heer. Zij dragen zorg voor de kudde van God. Er zijn vele wolven

vandaag de dag, die de kudde niet sparen. Wij moeten constant op onze hoede zijn, opdat wij door hun verkeerde leringen en praktijken niet van de blijdschap van het christelijk geloof worden beroofd. De enige mogelijkheid om bewaard te blijven is: te wandelen in de waarheid en vast te houden aan dat wat van het begin af is.

© Oude Sporen 2007